

PAȘI SPRE SUCCES

LITERA

Bacalaureat

ȘTEFANIA OMRANI • ADELIN DANIEL NEDELEA •
DIANA-ALEXANDRA POPOVICI • ALEXANDRA CAPRĂ

GEOGRAFIE

EUROPA – ROMÂNIA –
UNIUNEA EUROPEANĂ
Probleme fundamentale

REPERE TEORETICE
TESTE ȘI SUGESTII DE REZOLVARE

CUPRINS

Cuvânt-înainte	5
Programa pentru examenul de Bacalaureat	6
A. EUROPA ȘI ROMÂNIA – ELEMENTE GEOGRAFICE DE BAZĂ	7
Spațiul european și spațiul românesc	7
1. Spațiul european	7
2. Spațiul românesc	9
Elemente fizico-geografice definitorii ale Europei și ale României	11
1. Relieful major (trepte, tipuri și unități majore de relief)	11
1.1. Trepte de relief – Europa și România	11
1.2. Tipuri genetice de relief – Europa și România	12
1.3. Unități majore de relief – Europa și România	14
2. Clima (factorii genetici, elementele climatice, regionarea climatică)	28
3. Hidrografia	36
4. Învelișul biopedogeografic	48
5. Resursele naturale	53
Elemente de geografie umană ale Europei și ale României	60
1. Harta politică a Europei. România ca stat al Europei	60
2. Populația și caracteristicile ei geodemografice	62
3. Sistemul de orașe al Europei	66
4. Activități economice – caracteristici generale	69
5. Sisteme de transport	72
Mediul înconjurător și peisajele	75
Caracteristici ale unor regiuni geografice din Europa și din România	
Studiu de caz al unei regiuni geografice: Carpații	78
1. Caracteristici ale unor regiuni geografice din Europa	78
2. Caracteristici ale unor regiuni geografice din România	78
3. Studiul de caz al unei regiuni geografice: Carpații	79
Țările vecine României	81

B. ROMÂNIA ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ	87
Formarea Uniunii Europene și evoluția integrării europene	87
1. Comunitatea Europeană a Cărbunelui și a Oțelului (CECO)	88
2. Comunitatea Economică Europeană (CEE)	88
3. Uniunea Europeană, astăzi	88
Caracteristici geografice, politice și economice actuale ale Uniunii Europene	91
1. Caracteristici geografice	91
2. Caracteristici politice	91
3. Caracteristici economice	91
Statele Uniunii Europene – privire generală și sintetică	94
România ca parte a Uniunii Europene	102
Oportunități geografice ale României cu semnificație pentru Uniunea Europeană	102
A. Așezarea geografică	102
B. Așezarea geopolitică	102
C. Potențialul uman	102
România și țările UE – interdependențe geografice, economice și culturale ...	103
Problema energiei în Uniunea Europeană și în România	105
1. Resursele energetice în Uniunea Europeană	105
2. Resursele energetice în România	106
C. EUROPA ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ	109
Problemele fundamentale ale lumii contemporane	109
Rolul Europei în constituirea lumii contemporane	111
Uniunea Europeană și ansamblurile economice și geopolitice ale lumii contemporane	112
Mondializare, internaționalizare și globalizare din perspectivă europeană	113
Europa, Uniunea Europeană și România în procesul de evoluție a lumii contemporane în următoarele decenii	115
TESTE FINALE	117
BAREME DE CORECTARE ȘI NOTARE	152
BIBLIOGRAFIE	176
WEBOGRAFIE	176

CUVÂNT-ÎNAINTE

Dragi elevi,

Prezentul ghid a fost elaborat pentru a veni în sprijinul vostru prin sistematizarea tematicii pentru Bacalaureat la disciplina *Geografie*. Astfel, în paginile acestuia veți găsi scurte rezumate ale lecțiilor care fac obiectul Programei pentru Bacalaureat – Geografie, precum și numeroase exerciții însoțite de ilustrații cartografice. Exercițiile sunt structurate în fișe de lucru, iar itemii propuși reflectă itemii specifici examenului de Bacalaureat, la disciplina *Geografie*. Așadar, în fișele de lucru veți găsi itemi cu alegere multiplă, itemi lacunari, exerciții de comparat, exerciții bazate pe analiza unor hărți, dar și a unor grafice.

Fișele de lucru propuse în cadrul prezentului ghid pot fi utilizate atât în clasă, cât și acasă, în timpul pregătirii individuale.

La finalul ghidului sunt propuse șapte modele de teste de tip Bacalaureat, însoțite de bareme, ce pot fi utilizate pentru autoevaluare.

Mult succes!

Autorii

PROGRAMA PENTRU EXAMENUL DE BACALAUREAT

Geografie. Europa – România – Uniunea Europeană (CLASA A XII-A)

A. EUROPA ȘI ROMÂNIA – ELEMENTE GEOGRAFICE DE BAZĂ

1. Spațiul românesc și spațiul european

2. Elemente fizico-geografice definitorii ale Europei și ale României:

- ▶ relieful major (trepte, tipuri și unități majore de relief)
- ▶ clima (factorii genetici, elementele climatice, regionarea climatică)
- ▶ hidrografia – aspecte generale; Dunărea și Marea Neagră
- ▶ învelișul biopedogeografic
- ▶ resursele naturale

3. Elemente de geografie umană ale Europei și ale României

- ▶ harta politică a Europei; România ca stat al Europei
- ▶ populația și caracteristicile ei geodemografice
- ▶ sistemul de orașe al Europei
- ▶ activitățile economice – caracteristici generale
- ▶ sisteme de transport

4. Mediu înconjurător și peisaje

5. Regiuni geografice în Europa și în România:

- ▶ caracteristici ale unor regiuni geografice din Europa și din România
- ▶ studiu de caz al unei regiuni geografice – Carpații

6. Țările vecine României

B. ROMÂNIA ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ

1. Formarea Uniunii Europene și evoluția integrării europene

2. Caracteristici geografice, politice și economice actuale ale Uniunii Europene

3. Statele Uniunii Europene:

- ▶ privire generală și sintetică
- ▶ Franța, Germania, Regatul Unit, Italia, Spania, Portugalia, Grecia, Austria

4. România ca parte a Uniunii Europene:

- ▶ oportunități geografice ale României cu semnificație pentru Uniunea Europeană
- ▶ România și țările Uniunii Europene – interdependențe geografice, economice și culturale

5. Problema energiei în Uniunea Europeană și în România

C. EUROPA ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ

1. Problemele fundamentale ale lumii contemporane

2. Rolul Europei în construirea lumii contemporane

3. Uniunea Europeană și ansamblurile economice și geopolitice ale lumii contemporane

4. Mondializare, internaționalizare și globalizare din perspectivă europeană

5. Europa, Uniunea Europeană și România în procesul de evoluție a lumii contemporane în următoarele decenii

A. EUROPA ȘI ROMÂNIA – ELEMENTE GEOGRAFICE DE BAZĂ

SPAȚIUL EUROPEAN ȘI SPAȚIUL ROMÂNESC

1. Spațiul european

Continental Europa are o suprafață de 10.170.340 km², aproximativ 7% din suprafața uscatului planetar, situându-se pe penultimul loc printre continente.

Populația Europei (2021) este de aproximativ 748 milioane de locuitori.

Așezare geografică

Din punct de vedere *latitudinal*, continentul Europa este situat în întregime în emisfera nordică, iar *longitudinal* se află în emisferele estică și vestică.

Limite

Nord – Oceanul Arctic;

Sud – Marea Mediterană;

Est – Munții Ural, Fluviul Ural, Marea Caspică, Marea Neagră, Marea Mediterană;

Vest – Oceanul Atlantic.

Puncte extreme continentale

Nord – Capul Nord (Norvegia);

Sud – Capul Tarifa / Capul Punta Marroqui (Spania);

Est – nord-estul Munților Ural (Federația Rusă);

Vest – Capul Roca (Portugalia).

Țărmuri

Țărmurile sunt sinuoase și reprezentate prin:

– *insule*: Islanda, Arhipelagul Britanic, Corsica (Franța), Madeira și Azore (Portugalia), Baleare și Canare (Spania), Sicilia și Sardinia (Italia), Creta, Corfu, Rhodos (Grecia), Malta, Cipru;

– *peninsule*: Kola (Federația Rusă), Scandinavă, Iutlanda, Iberică, Italică, Balcanică, Crimeea etc.

– *strâmțori*: Gibraltar, Bosfor, Dardanele;

– *golfuluri*: Botnic, Finic, Riga, Gdansk, Biscaya etc.

Tipuri de țărmuri:

a) țărmuri înalte:

– cu *fiorduri* (vechi văi glaciare inundate de apele mării) specifice litoralului Norvegiei (denumită și „Țara fiordurilor”), Islandei și nordului Scoției;

– cu *riass* (golfuluri ramificate care pătrund în uscat pe cursul văilor; datorate mareelor puternice) prezente în sudul Regatului Unit, vestul Franței (Peninsula Bretagne), nord-vestul Spaniei;

– cu *canale și insule / de tip dalmatic* (s-au format în regiunile cu structură cutată în urma transgresiunilor și regresiunilor marine) caracteristice țărmului estic al Mării Adriatice (Croatia).

b) țărmuri joase:

– cu *lagune* (lacuri formate prin bararea totală sau parțială a unor vechi golfuluri cu cordoane de nisip aduse de mare) se întâlnesc pe țărmul Mării Baltice (Germania, Polonia – Laguna Vistula), Mării Negre (Complexul Razim-Sinoe);

– cu *limanuri* (lacuri formate prin bararea gurilor de vărsare ale râurilor de către mare) specifice pe țărmul Mării Negre (Techirghiol, Tatlageac – România, Nistrului – Ucraina);

– cu *delt*e (formă joasă de relief de acumulare; se formează la gurile de vărsare ale fluviilor care se varsă în mările cu marea redusă) prezente la fluviile Dunărea, Volga, Pad, Ron, Rin;

– cu *estuare* (formă de relief cu aspect de pânlie, care se formează la gurile de vărsare ale fluviilor în mări sau oceane cu marea puternică) caracteristice pentru Tamisa, Sena, Loara, Garonne, Elba;

– cu *poldere* (porțiuni de uscat, obținută prin desecare și îndiguire, aflată sub nivelul mării) specifice pentru Țările de Jos (Olanda).

Alte caracteristici:

Europa are un număr de 46 de state, cel mai mare (după suprafață și numărul de locuitori) fiind Federația Rusă, iar cel mai mic – Vatican.

Statele Europei sunt integrate în două grupări regionale, una politico-economică (UE) și alta militară (NATO).

Fig. 1. Europa – articulațiile țărmului, vecini și puncte extreme

2. Spațiul românesc

România are o suprafață de 238.397 km², situându-se pe locul 12 între statele Europei. Populația României, la 1 ianuarie 2021, a fost de aproximativ 19,2 milioane de locuitori (locul 9 în Europa).

Așezare geografică

România este situată în sud-estul Europei Centrale, la intersecția paralelei de 45° latitudine nordică cu meridianul de 25° longitudine estică (la jumătatea distanței dintre Ecuator și Polul Nord, respectiv dintre Oceanul Atlantic și Munții Ural).

Vecini

Nord – Ucraina;
Sud – Bulgaria;
Est – Republica Moldova și Ucraina;
Sud-Vest – Serbia;
Nord-Vest – Ungaria.

Puncte extreme

Nord – Horodiștea (jud. Botoșani);
Sud – Zimnicea (jud. Teleorman);
Est – Sulina (jud. Tulcea);
Vest – Beba Veche (jud. Timiș).

România este o țară *carpato-danubiano-pontică*, deoarece:

- 2/3 din lungimea *Munților Carpați* (55%) se desfășoară pe teritoriul României (ocupă 28% din suprafața țării);
- 1075 km (38%) din lungimea *fluviului Dunărea* se desfășoară pe teritoriul țării sau la granițele sale;
- 244 km reprezintă lungimea litoralului românesc la *Marea Neagră*.

Relații externe

România este membră a Organizației Națiunilor Unite (NATO) din anul 2004 și membră a Uniunii Europene (UE) din anul 2007.

Fig. 2. România – vecini și puncte extreme

FIȘĂ DE LUCRU

I. Scrieți litera corespunzătoare răspunsului corect pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos:

1. Continentul Europa este mărginit de Oceanul Atlantic în partea de:
a) est; b) nord; c) sud; d) vest.
2. Punctul extrem nordic al Europei este situat în peninsula:
a) Balcanică; b) Iberică; c) Iutlanda; d) Scandinavă.
3. Insulele Sardinia și Sicilia aparțin statului numit:
a) Franța; b) Grecia; c) Italia; d) Spania.
4. România se învecinează, în sud, cu statul numit:
a) Bulgaria; b) Serbia; c) Ucraina; d) Ungaria.
5. România a aderat la Uniunea Europeană în anul:
a) 2004; b) 2007; c) 2013; d) 2020.

II. Scrieți răspunsurile corecte care completează afirmațiile de mai jos:

1. Punctul extrem estic al României este situat în localitatea ... .
2. Insulele Cipru și Malta sunt localizate în Marea ... .
3. Țărmlul cu poldere este specific pentru statul ... .
4. România se învecinează de două ori cu statul ... .
5. Munții Ural reprezintă limita între continentele Europa și ... .

III. Prezentați două avantaje ale faptului că România este o țară pontică.

IV. Identificați numele peninsulelor marcate, pe hartă, cu litere de la A la F, numele insulelor marcate cu numere de la 1 la 6 și al mărilor marcate cu litere de la a la f.

ELEMENTE FIZICO-GEOGRAFICE DEFINITORII ALE EUROPEI ȘI ALE ROMÂNIEI

1. Relieful major (trepte, tipuri și unități majore de relief)

1.1. Trepte de relief – Europa și România

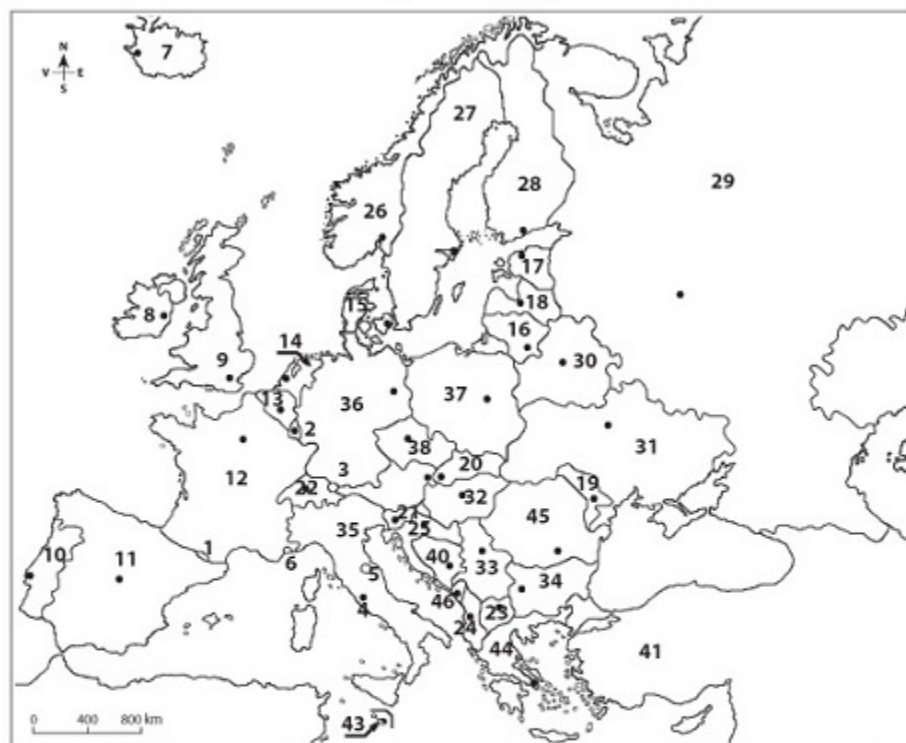
	Caracteristici
Europa	<ul style="list-style-type: none"> Treptele de relief includ câmpii, dealuri, podișuri și munți. Altitudinea maximă: 5642 m, în Vf. Elbrus din Munții Caucaz, iar cea minimă: -28 m în Câmpia Precaspică. Relieful Europei este format din următoarele unități morfostructurale: <ul style="list-style-type: none"> - <i>unități de platformă</i> de vârstă precambriană (Platforma Est-Europeană, Scutul Baltic); - <i>unități de orogen</i> din perioadele caledoniană (Munții Scandinaviei, Munții Penini etc.), hercinică (Munții Pădurea Neagră, Munții Ural etc.) și alpină (Munții Alpi, Munții Carpați etc.).
România	<ul style="list-style-type: none"> Treptele de relief includ câmpii, dealuri, podișuri și munți; au o dispunere concentrică. Altitudinea maximă: 2544 m, în Vf. Moldoveanu din Munții Făgăraș, iar cea minimă: 0,5 m în Delta Dunării. Relieful României este format din următoarele unități morfostructurale: <ul style="list-style-type: none"> - <i>unități de platformă</i> formate peste un fundament vechi de vârstă precambriană (fundamentul Podișului Moldovei, Podișul Dobrogei de Sud, Podișul Getic, Câmpia Română) și peste un fundament nou de vârstă alpină (Câmpia de Vest, Dealurile de Vest, Depresiunea Colinară a Transilvaniei); - <i>unități de orogen</i> din perioadele caledoniană (Dobrogea Centrală – Podișul Casimcei), hercinică (Dobrogea de Nord – Munții Măcin) și alpină (Munții Carpați, Subcarpații și Podișul Mehedinți).

1.2. Tipuri genetice de relief – Europa și România

Tipuri genetice de relief	Caracteristici
<i>Relief glaciar</i>	<ul style="list-style-type: none"> - a apărut datorită acțiunii ghețarilor de calotă din nordul Europei și ghețarilor montani (în munți, la peste 2000 m altitudine); - forme specifice: văi glaciare, circuri glaciare, morene glaciare, custuri etc.; - <i>localizare în Europa</i>: Islanda (ghețari de calotă), Munții Scandinaviei, Munții Alpi, Munții Carpați, Munții Pirinei, Munții Alpii Dinarici, Munții Rila etc. (ghețari montani); - <i>localizare în România</i>: Grupa Nordică și Grupa Centrală a Carpaților Orientali, Carpații Meridionali (grupele Bucegi, Făgăraș, Parâng și Retezat-Godeanu).
<i>Relief vulcanic</i>	<ul style="list-style-type: none"> - a apărut datorită activității vulcanice din perioada Neozoică; - forme specifice: cratere, conuri, platouri vulcanice, maare etc.; - <i>localizare în Europa</i>: Islanda (Vulcanul Hekla), Italia (Munții Apenini, Vulcanii Vezuviu, Etna, Stromboli), Grecia (Santorini), Franța (Masivul Central Francez); - <i>localizare în România</i>: Grupa Nordică și Grupa Centrală a Carpaților Orientali, Carpații Occidentali (Munții Metaliferi din Grupa Apuseni).
<i>Relief petrografic</i>	<ul style="list-style-type: none"> - se diferențiază în funcție de tipul de rocă pe care se dezvoltă, în următoarele tipuri: <ul style="list-style-type: none"> • <i>relief carstic</i>: <ul style="list-style-type: none"> - format pe calcare; apare datorită procesului de dizolvare realizat de apă; - forme specifice: chei, peșteri, lapiezuri, doline, avene etc.; - <i>localizare în Europa</i>: Munții Alpi, Munții Carpați, Munții Penini, Munții Alpii Dinarici, Munții Pindului, Munții Caucaz etc.; - <i>localizare în România</i>: Munții Carpați, Podișul Mehedinți, Podișul Dobrogei. • <i>relief loessoid</i>: <ul style="list-style-type: none"> - format pe loess (rocă sedimentară prăfoasă, slab consolidată); - forme specifice: crovuri, găvane, padine; - <i>localizare în Europa</i>: Câmpia Germano-Polonă, Câmpia Europei de Est, Câmpia Română; - <i>localizare în România</i>: Câmpia Română, Câmpia de Vest, Podișul Dobrogei de Sud.

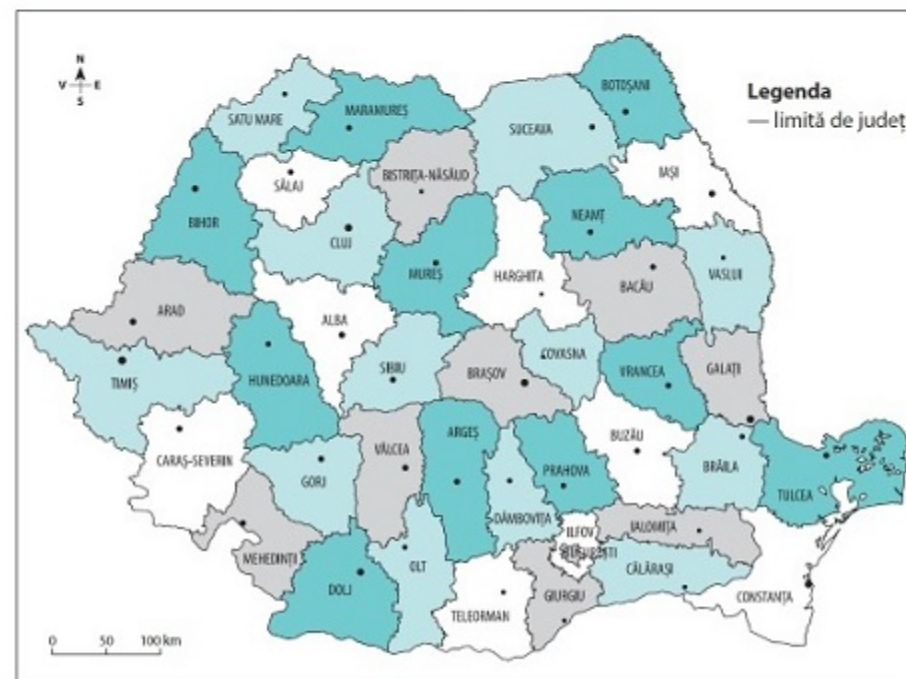
- Face parte din categoria statelor liliputane statul:
  - Andorra;
  - Bulgaria;
  - Danemarca;
  - Lituania.
- România este stat membru NATO din anul:
  - 2000;
  - 2004;
  - 2007;
  - 2020.
- Orașul-capitală cu cel mai mare număr de locuitori este:
  - Berlin;
  - Londra;
  - Moscova;
  - Paris.
- Cel mai mic stat, după suprafață și număr de locuitori, este:
  - Andorra;
  - Cipru;
  - Malta;
  - Vatican.
- După forma de guvernare, este o monarhie statul:
  - Finlanda;
  - Spania;
  - Ucraina;
  - Ungaria.
- România este stat membru al Uniunii Europene din anul:
  - 2004;
  - 2005;
  - 2007;
  - 2010.

II. Pe harta de mai jos sunt marcate, cu numere de la 1 la 46, statele Europei. Precizați denumirea acestora, precum și capitalele.

III. Pe harta de mai jos sunt marcate județele României. Pentru fiecare județ, precizați numele orașului-reședință, după modelul următor:

NR. crt.	JUDEȚUL	ORAȘUL RESEDINȚĂ DE JUDEȚ
1	Alba	Alba Iulia

2. Populația și caracteristicile ei geodemografice

	EUROPA	ROMÂNIA
Distribuția spațială a populației	<ul style="list-style-type: none"> - densitatea medie a populației: 74 loc/km² (2021); - cea mai mare densitate a populației: Monaco; - cea mai mică densitate a populației: Islanda; - valorile densității sunt influențate de factorii naturali (climat, relief), factorii socio-economici, demografici ș.a. 	<ul style="list-style-type: none"> - densitatea medie a populației: 81,9 loc/km² (2019 – sursa: insse.ro); - județele cu cea mai mare densitate a populației: Prahova și Ilfov; - județele cu cea mai mică densitate: Caraș-Severin și Tulcea; - cele mai mari valori ale densității populației se înregistrează în orașele mari.

Mișcarea naturală	<ul style="list-style-type: none"> – bilanțul natural al populației Europei (BN = natalitate – mortalitate) este negativ sau cuprins între 0 și 1‰; – țări cu rate ridicate ale natalității: Islanda, Irlanda, Albania, Cipru etc.; – țări cu rate reduse ale natalității: Bulgaria, Austria, România, Germania etc. 	<ul style="list-style-type: none"> – după 1989: scăderea ratei natalității și creșterea ratei mortalității; – în prezent: bilanțul natural este negativ (datorită ratei natalității scăzute, migrației externe, politicilor demografice, sistemului sanitar, economia subdezvoltată etc.).
Structura populației pe grupe de vârstă	<ul style="list-style-type: none"> – Europa prezintă o pondere ridicată a populației vârstnice (de peste 60 ani), fiind astfel continentul cu cea mai îmbătrânită populație; – țările cu cea mai îmbătrânită populație: Italia, Suedia, Belgia, Grecia, Germania; – țările cu cea mai mare pondere a populației tinere (0–15 ani): Albania, Irlanda, Islanda, Cipru (se datorează religiei și politicilor pronataliste). 	<ul style="list-style-type: none"> – structura pe grupe de vârstă reflectă o îmbătrânire a populației; – în prezent, se constată un declin al populației tinere pe fondul creșterii ponderii populației vârstnice.
Structura confesională	<ul style="list-style-type: none"> – predomină creștinismul: <ul style="list-style-type: none"> – ortodoxismul (țările din Europa de Est și Sud-Est – Federația Rusă, Ucraina, Rep. Moldova, România, Bulgaria, Serbia, Grecia); – catolicismul (majoritatea țărilor europene); – protestantismul (țările din nordul, vestul și centrul Europei – Norvegia, Regatul Unit, Germania); – alte culte: islamismul (Albania). 	<ul style="list-style-type: none"> – predomină religia creștin-ortodoxă (cca. 87% din totalul populației); – alte confesiuni: romano-catolici, reformați, penticostali, greco-catolici, bapțiști ș.a.
Structura populației pe medii (urban/rural)	<ul style="list-style-type: none"> – populația urbană: circa 75%; – populația rurală: circa 25%. 	<ul style="list-style-type: none"> – populația urbană: 56,4%; – populația rurală: 43,6%. (sursa: insse.ro, 2018)

Mobilitatea populației	<ul style="list-style-type: none"> – la nivelul statelor europene se înregistrează o emigrare a populației dinspre estul continentului (în principal, fostele state comuniste) către vest (pentru locuri de muncă, studii, un nivel de trai mai bun etc.); Bilanțul migratoriu = imigranți – emigranți. 	<ul style="list-style-type: none"> – după anul 1989, odată ce cade sistemul comunist, se constată o migrație externă accentuată (pentru locuri de muncă, studii, un nivel de trai mai bun ș.a.); – țările spre care emigrează românii sunt: Spania, Italia, Marea Britanie, Germania, Statele Unite ale Americii ș.a.
------------------------	--	---

FIȘĂ DE LUCRU

I. Prezențați:

- doi factori care au contribuit la accentuarea fenomenului de îmbătrânire a populației în unele state din Europa;
- două cauze ale menținerii, în ultimii ani, a unui bilanț natural pozitiv al populației în țări precum Albania, Islanda și Irlanda;
- doi factori care determină valori mai ridicate ale densității populației în sudul Norvegiei, comparativ cu nordul acesteia;
- doi factori care influențează repartitia teritorială a populației în România;
- două cauze care explică variația densității populației pe teritoriul României.

II. Precizați:

- o cauză care explică densitatea mică a populației din Suedia;
- o cauză a valorii negative a bilanțului migratoriu în țările din Europa Estică;
- două cauze care determină valori scăzute ale densității populației din Islanda;
- o cauză care a determinat valorile negative ale bilanțului natural în România, începând cu anul 1992;
- două cauze ale nivelului diferit de urbanizare în Europa;
- două state europene cu un număr mare de emigranți.

III. Densitatea medie a populației în Finlanda este de 17 loc/km², iar în Spania este de peste 90 loc/km². Precizați două cauze care determină diferența dintre cele două state în ceea ce privește densitatea populației.

ROMÂNIA CA PARTE A UNIUNII EUROPENE

Oportunități geografice ale României cu semnificație pentru Uniunea Europeană

A. Așezarea geografică

România se află în sud-estul Europei Centrale.

Munții Carpați

- ▶ Au resurse naturale importante.

Dunărea

- ▶ Traversează 10 state și este o cale de circulație fluvială importantă.
- ▶ Canalul Rin-Main-Dunăre leagă Marea Nordului de Marea Neagră și facilitează schimburi economice.

Marea Neagră

- ▶ Reprezintă granița estică a Uniunii Europene.
- ▶ Constanța este cel mai mare port la Marea Neagră. Aici se realizează schimburi economice importante, prin sisteme de transport și rafinare a petrolului dezvoltate, având în vedere zăcămintele de petrol și gaze naturale existente în platforma continentală a Mării Negre.
- ▶ Litoralul Mării Negre împreună cu Delta Dunării sunt zone de interes european din punct de vedere turistic, biogeografic și economic.

B. Așezarea geopolitică

- ▶ România realizează granița estică a UE cu fostele state sovietice.
- ▶ Țara noastră asigură securitatea frontierei estice și stabilitatea dintre Uniunea Europeană și Federația Rusă.
- ▶ România se află pe direcția axelor geopolitice și economice care leagă Europa de Federația Rusă și de Asia Centrală.

C. Potențialul uman

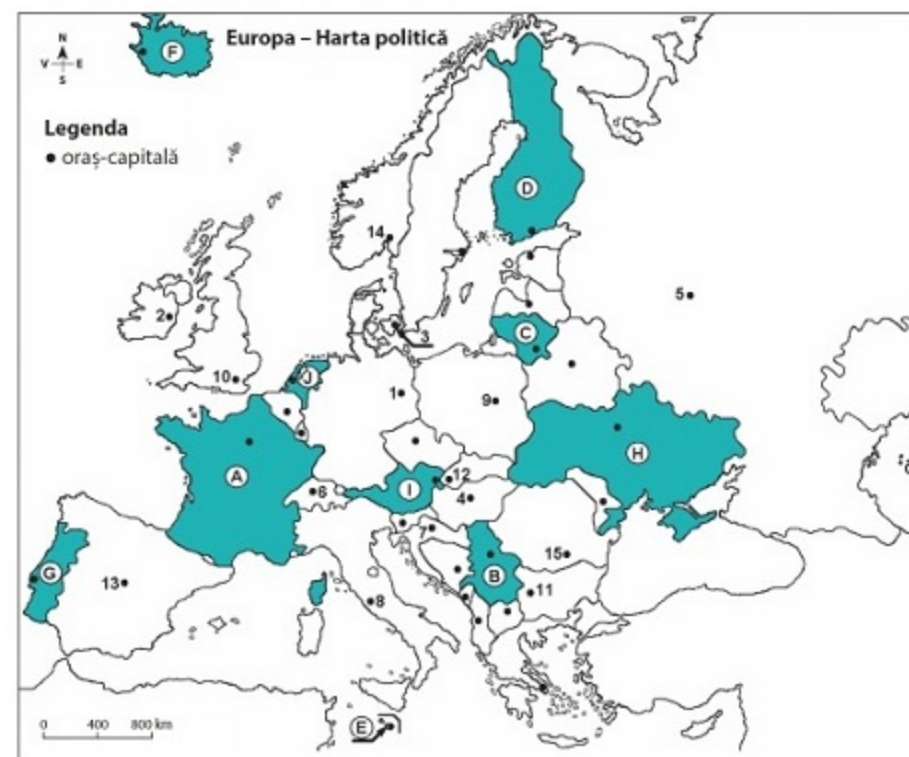
- ▶ România se află pe locul 7 în cadrul Uniunii Europene, cu 19,4 mil. loc. (2021, conform <https://ec.europa.eu/>), având aceeași tendință de îmbătrânire ca toate statele membre.
- ▶ Asigură forță de muncă ieftină și specializată pentru state dezvoltate economic din Uniunea Europeană.
- ▶ Prin influxul de fonduri europene către infrastructura de transport, agricultură, educație, energie regenerabilă și IT, se fac progrese pentru atingerea unui echilibru privind decalajul economic dintre statele dezvoltate ale Uniunii Europene și România.
- ▶ România este consumator de servicii și produse din Uniunea Europeană.

România și țările UE – interdependențe geografice, economice și culturale

- ▶ Fluviul Dunărea leagă România de statele din partea centrală a Uniunii Europene.
- ▶ România are ieșire la Marea Neagră pe o lungime de 244 km de țărm, făcând din aceasta un stat pontic.
- ▶ Apartenența limbii române la grupa limbilor romanice plasează România în mijlocul unor populații majoritar slave, conferindu-i astfel o imagine de singularitate.
- ▶ România oferă forță de muncă specializată în sectoarele terțiar și cuaternar pentru statele membre, dar și forță de muncă ieftină pentru sectorul primar din statele membre.
- ▶ România deține resurse naturale, terenuri agricole, păduri și potențial turistic ce pot fi valorificate în cadrul UE.

FIȘĂ DE LUCRU

I. Harta de mai jos se referă la subiectele A și B. Pe hartă sunt marcate state cu litere și orașe-capitală cu numere.

- Orașul-capitală Stockholm este marcat, pe hartă, cu numărul:
a) 2;   b) 4;   c) 9;   d) 15.   **2 puncte**
- Fluviul Vistula străbate orașul-capitală marcat, pe hartă, cu numărul:
a) 1;   b) 2;   c) 8;   d) 12.   **2 puncte**
- Orașul-capitală marcat, pe hartă, cu numărul 7 se numește:
a) Belgrad;   b) Sarajevo;   c) Tirana;   d) Zagreb.   **2 puncte**
- Orașele-port Hamburg și Bremen se află în statul marcat, pe hartă, cu litera:
a) A;   b) B;   c) C;   d) D.   **2 puncte**
- Versantul nordic al Munților Pirinei se află în statul marcat, pe hartă, cu litera:
a) A;   b) B;   c) H;   d) J.   **2 puncte**

D. Prezentați trei deosebiri între **clima** statului marcat, pe hartă, cu litera **C** și **clima** statului marcat, pe hartă, cu litera **J**.

Nota 1: Deosebirile se pot referi la oricare dintre următoarele elemente de **climă**: factori genetici, tip de climă, temperaturi medii anuale/vara/iarna, amplitudine termică, precipitații medii anuale/vara/iarna, vânturi cu frecvență ridicată, alte aspecte climatice.

Nota 2: Punctajul complet va fi acordat numai dacă deosebirile vor fi prezentate comparativ și nu separat.

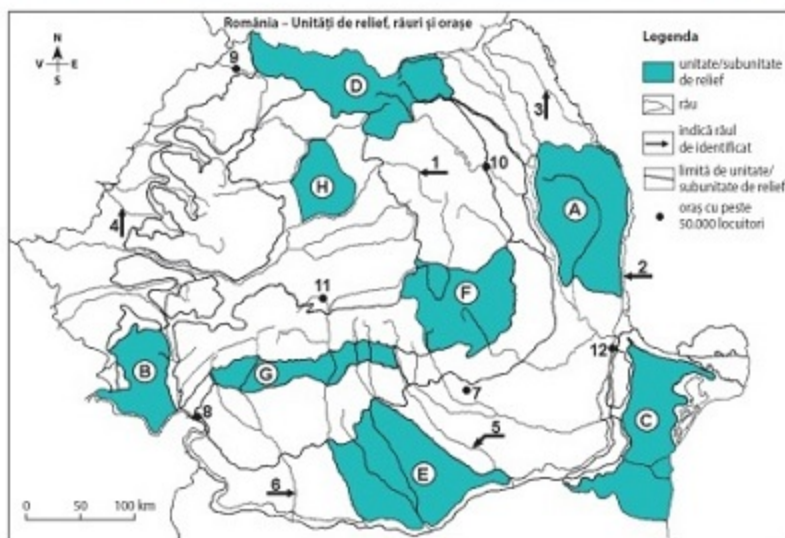
Nota 3: Nu este necesară precizarea numelor statelor, se poate face referire la statele respective cu literele cu care sunt marcate pe hartă.   **6 puncte**

E. Precizați numele:

- a două orașe din statul marcat, pe hartă, cu litera **H**.
- a două unități de relief din statul marcat, pe hartă, cu litera **H**.   **4 puncte**

SUBIECTUL al II-lea

30 de puncte

Harta de la pagina 118 se referă la subiectul **II A-E**. Pe hartă sunt marcate unități de relief cu litere, râuri cu numere de la 1 la 6 și orașe cu numere de la 7 la 12.

A. Precizați:

- numele orașului marcat, pe hartă, cu numărul 7;
- numele râului marcat, pe hartă, cu numărul 4.   **4 puncte**

B. Scrieți, pe foaia de examen, răspunsurile corecte care completează afirmațiile de mai jos:

- Munți formați în orogeneza hercinică se găsesc în unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera ... .
- Râul marcat, pe hartă, cu numărul 3 se numește ... .
- Orașul marcat, pe hartă, cu numărul 8 se numește ... .   **6 puncte**

C. Scrieți, pe foaia de examen, litera corespunzătoare răspunsului corect pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos:

- Orașul marcat, pe hartă, cu numărul 10 este străbătut de râul numit:
a) Bistrița;   b) Moldova;   c) Suceava;   d) Trotuș.   **2 puncte**
- Străbate două bazine carbonifere râul marcat, pe hartă, cu numărul:
a) 2;   b) 3;   c) 5;   d) 6.   **2 puncte**
- Orașul marcat, pe hartă, cu numărul 11 se numește:
a) Alba-Iulia;   b) Brașov;   c) Râmnicu Vâlcea;   d) Sibiu.   **2 puncte**
- Influențe climatice submediteraneene se resimt în unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera:
a) A;   b) B;   c) D;   d) H.   **2 puncte**
- Gaz metan se exploatează din subsolul unității de relief marcate, pe hartă, cu litera:
a) A;   b) D;   c) F;   d) H.   **2 puncte**

D. Prezentați trei deosebiri între **relieful** unității marcate, pe hartă, cu litera **A** și **relieful** unității marcate, pe hartă, cu litera **D**.

Nota 1: Deosebirile se pot referi la oricare dintre următoarele aspecte ale **reliefului**: mod de formare, categorii/tipuri de roci pe care s-a format relieful, altitudini, gradul de fragmentare, trepte de relief, tipuri genetice de relief, orientarea culmilor și a văilor principale, dispunerea depresiunilor, alte aspecte specifice ale reliefului.

Nota 2: Punctajul complet va fi acordat numai dacă cele trei deosebiri vor fi prezentate comparativ și nu separat.

Nota 3: Nu este necesară precizarea numelor unităților de relief, se poate face referire la unitățile de relief respective cu literele cu care sunt marcate pe hartă.   **6 puncte**

E. Prezentați o cauză:

- a prezenței vegetației de stepă în unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera **C**.
- a absenței etajului de vegetație alpin în unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera **B**.   **4 puncte**